

PROJEKTY

Wacław Kuczma

waclaw.kuczma@pbs.edu.pl
Politechnika Bydgoska im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich
Wydział Sztuk Projektowych
al. prof. S. Kaliskiego 7
85-796 Bydgoszcz

„Kurdystan. Oblicza trwania” – I edycja Międzynarodowego Festiwalu Sztuki Protonarodów w Bydgoszczy

I edycja Międzynarodowego Festiwalu Sztuki Protonarodów, prezentująca obszerną ekspozycję wystawienniczą „Kurdystan. Oblicza trwania” wraz z towarzyszącymi jej interdyscyplinarnymi wydarzeniami o zróżnicowanym profilu, stanowiła nową, całkowicie unikatową propozycję programową Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy. Festiwal trwał od 25 listopada 2022 do 31 marca 2023 r., a w realizację projektu zaangażowany był zespół Muzeum. Kuratorem przedsięwzięcia był dyrektor Muzeum dr Wacław Kuczma, a koordynatorem produkcji – Adam Zdunek. Wydarzenia festiwalowe odbyły się w kilku lokalizacjach: Muzeum Okręgowym im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy, Bydgoskim Centrum Finansowym, Kinie Orzeł – Miejskim Centrum Kultury w Bydgoszczy oraz Zespole Pałacowo-Parkowym w Ostromecku.

Festiwal zainaugurował cykliczne, coroczne działania kulturalne, w ramach których będzie prezentowana działalność artystyczna znanych w świecie grup etnicznych, dążących do uzyskania własnej suwerenności politycznej, której są pozbawione. Pojęcie protonarodu zostało wprowadzone do języka naukowego przez norweskiego antropologa społecznego Thomasa Eriksena dla wyodrębnienia tego typu grup etnicznych od wszelkiego rodzaju społeczności lokalnych, tubylczych itp. W odróżnieniu od nich protonarody mają własne elity polityczne, ideologów, działaczy kultury, artystów, którzy

Il. 1. Minister Kultury Rządu Regionalnego Kurdystanu Mohammad Said Ali (z lewej) podczas wernisażu 25 listopada 2022 roku

Fot. Janusz Milanowski, Muzeum Okręgowe w Bydgoszczy

starają się generować ruch narodowy i uzyskać własną niezależność polityczną w postaci państwa. Wiele istniejących we współczesnym świecie protonarodów, funkcjonowało w przeszłości w ramach własnych organizmów państwowych, m.in. Szkocja czy Tybet.

Kurdowie i ich sztuka. Mieszkają i tworzą pod każdą szerokością geograficzną. Jednak ich ziemia prawdy istnieje w Turcji, Iraku, Iranie, Syrii. To tam są lub byli ich ojcowizny, rodzinne enklawy, z których bardzo często musieli uciekać lub zostali wyrzuceni. Wielu z nich osiedliło się w krajach demokratycznych, stając się częścią ich kultury. Ale są i tacy, którzy trwają na swojej ziemi, pomimo dramatycznych często warunków istnienia. Mają po wielu latach zarys swojej wolności w postaci kraju federacyjnego w ramach Republiki Irackiej. Pewnego rodzaju autonomia, pozwalająca spełniać swoje małe i wielkie marzenia. Jednak w wielu krajach permanentnie doświadczają przemocy, zniewolenia. Są torturowani, zabijani, choć tak bardzo starali się pomóc innym, w tym chrześcijanom. Walczyli z ISIS, walczyli u boku demokratycznych sił, oczekując zrealizowania swoich wartości. Udało się tylko w niewielkim zakresie. Wielu z nich uważa się za potomków legendarnej Mezopotamii. To na ich autonomicznej ziemi znajduje się Erbil – miasto czterech bogów, twierdza zamieszkała nieprzerwanie od ponad sześciu tysięcy lat. Zawija historia, potężna kultura, siła istnienia pomimo nieustających nawałnic innych nacji – to drogi w poszukiwaniu światła nadziei.

II. 2. Wystawa „Kurdystan. Oblicza trwania”, Galeria MOB –
Bydgoskie Centrum Finansowe
Fot. Wojciech Woźniak, Muzeum Okręgowe w Bydgoszczy

Wystawa „Kurdystan. Oblicza trwania” i działania okołowystawowe związane z filmem, literaturą, sztuką kulinarną jest działaniem ukazującym siłę kultury wzmacniającą i utrzymującą przy życiu grupę społeczną nieposiadającą własnego państwa jako jednostki fizycznej i duchowej. Jest ukazaniem woli bytu narodu i jego poszczególnych indywidualów poprzez aktywność artystyczną i kulturową. To próba ukazania trwałości idei ponadczasowych, wiążących społeczność kurdyjską z ideami wolnego świata myśli i działań. Różnorodne realizacje, będące świadectwem możliwego w niemożliwym. Jest to opowieść o sile twórczego bytu. Na wystawie prezentowane są prace twórców z różnych pokoleń. Możemy poznać dzieła Artystów nieżyjących, jak i bardzo młodych, wchodzących dopiero w świat artystycznego życia¹.

W ramach projektu zrealizowano wystawę „Kurdystan. Oblicza trwania” (prezentowaną od 25 listopada 2022 r. do 31 marca 2023 r. na ok. 1000 m² przestrzeni Bydgoskiego Centrum Finansowego przy ul. Jagiellońskiej 1). Przedstawiono sztukę artystów kurdyjskich z ostatnich 40 lat, mieszkających na terenie Kurdystanu jak i poza jego granicami, takich jak: Ahmad Nabaz, Arya Atti, Azad Karim Mohammed,

¹ W. Kuczma, *Wstęp*, w: *Kurdystan. Oblicza trwania*, Galeria Muzeum w BFC, 25.11.2022-31.03.2023 [katalog wystawy, w przygotowaniu].

PROJEKTY

Wacław Kuczma

Azad Karim, Azad Nanakeli, Bahram Hajou, Baldin Ahmad, Baris Sayitwan, Bayan Jaf, Cheeman Ismael, Dara Muhammad Ali, Ebrahim Alipoor, Eskander Osman, Faek Rasul, Fuad Aziz, Havin Al-Sindy, Ismail Khayat, Jalal Raouf, Jamal Penjweny, Khaery Adam, Malva (Omar Hamdi), Mohamed Arif, Morazo Jajan, Namo (Mohammad Rostamzadeh), Nimat Shahab Kawani, Norrem (Issam Hamdi), Osman Ahmed, Poshya Kakil Ahmed, Rostam Aghala, Rushdi Anwar, Sakar Sleeman, Shukr Saeed, Suleiman Shaker, Tania Raschied, Walid Siti, Younes Mohammed, Yousif Salih i Zehra Dogan. Wystawa obejmowała blisko 300 prac z zakresu malarstwa, rysunku i grafiki, form przestrzennych i rzeźby, instalacji artystycznych, wideoartu i fotografii.

Il. 3. Wystawa „Kurdystan. Oblicza trwania”, Galeria MOB – Bydgoskie Centrum Finansowe
Fot. Wojciech Woźniak, Muzeum Okręgowe w Bydgoszczy

W ramach projektu odbył się pokaz filmów fabularnych i dokumentalnych takich twórców jak: Bahman Ghobadi, Batin Ghobadi, Talal Dereki, czy najnowszego filmu polskiej reżyserki, Hanny Polak. Ponadto zorganizowano koncerty muzyki kurdyjskiej i spotkania dotyczące kurdyjskiej literatury, wykłady i dyskusje. Niezwykle istotnym elementem festiwalu były działania dotyczące dziedzictwa kulinarnego i cykl warsztatów „Kuchnia bez pokoju”.